

С. П. Панич

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ РЕЗЕРВУ СУМНІВНИХ БОРГІВ НА СУЧАСНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

При складанні звітності підприємство повинно аналізувати стан дебіторської заборгованості з метою поділу її на поточну і довгострокову. Грошові кошти, які вилучені з обороту підприємства, є джерелами формування засобів інших підприємств. В умовах ринкової економіки підприємства прагнуть дотримуватись діючих правил розрахунків, щоб сприяти зменшенню дебіторської заборгованості [1, с. 28]. Бухгалтерський облік дебіторської заборгованості вивчали вчені-економісти, зокрема, такі як: І Білик, Ф. Бутинець, С. Голов, О. Гудзь, А. Карбовник, О. Лищенко, Г. Павлова, М. Чорнобривець, Н. Хруц. Методологічне обґрунтування розрахунку резерву сумнівних боргів та відображення його у бухгалтерському фінансовому обліку залишається недостатньо дослідженим.

Поточна дебіторська заборгованість за продукцію (товари, роботи, послуги) визнається активом одночасно з визначенням доходу від реалізації та оцінюється за первинною вартістю. На дату балансу повинна бути відображена сума, яку підприємство реально одержить від своїх боржників. Для визначення чистої реалізаційної вартості на дату балансу визначається величина резерву сумнівних боргів [2, с. 15].

Економічний зміст резерву сумнівних боргів, у відповідності до П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», полягає в уточненні оцінки дебіторської заборгованості за реалізовану продукцію.

Поточна дебіторська заборгованість за продукцію на дату балансу згідно з п. 7 П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» включається до підсумку балансу за вирахуванням резерву сумнівних боргів, тобто за її чистою реалізаційною вартістю [3].

Резерв сумнівних боргів служить для відображення дебіторської заборгованості в сумі, що може бути реально повернена боржником.

Оцінка суми безнадійної заборгованості є попередньою і здійснюється з метою не завищення суми активів у балансі.

В теорії бухгалтерського обліку десять років тому панувала ідея, що резерв сумнівних боргів є проявом принципу відповідності витрат доходам. Сутність даного підходу полягає в такому: сумнівні борги є наслідком політики продажів з відстрочкою платежу. Підприємство продає товар у кредит тільки заради збільшення свого обороту. Таким чином, сумнівні борги — це породження зростання доходів. У зазначеному випадку резерв сумнівних боргів відображає ту частину доходу, яку не отримують від покупців. Це свого роду плата за збільшення доходів підприємства. Така плата знаходить відображення разом з вищезазначеними доходами у витратах [4, с. 8].

Таке пояснення суті резерву сумнівних боргів ґрунтується на методології, яка розглядає бухгалтерський облік з точки зору звіту про сукупний дохід (звіту про фінансові результати). Дана методологія у бухгалтерських облікових процедурах фіксується в першу чергу на оборотах рахунків.

Однак в останні роки провідні світові системи стандартизації взяли за основу іншу методологію. Зараз в теорії бухгалтерського обліку домінує підхід, який би розглядав бухгалтерську проблематику насамперед з точки зору звіту про фінансовий стан (балансу). Цей підхід в бухгалтерській методиці віддає перевагу аналізу не оборотів рахунків, а їх сальдо [4, с. 9].

В українській системі стандартизації прийнято відносити резерв сумнівного боргу до інших операційних витрат (п. 10 П(С)БО 10) кореспонденцією рахунків по дебету субрахунка 944 та кредиту рахунка 38.

Однак таке трактування не відображає економічної суті резерву сумнівного боргу. Адже сумнівні витрати виникають саме у зв'язку з продажем. А це значить, що більш доречною була б класифікація відповідних витрат як збутових. Тому підприємства, які звітують в системі МСФЗ, зазвичай відносять витрати на резерв сумнівного боргу до складу витрат на збут кореспонденцією рахунків по дебету рахунка 93 та кредиту рахунка 38 [4, с. 14].

При обліку резерву сумнівних боргів виникають такі проблемні питання, що потребують вирішення, а саме: необхідність постійно мати на балансі безнадійні борги для обчислення підприємством резерву сумнівності;

відсутність чіткої регламентації стосовно того, хто саме має приймати рішення про рівень сумнівності того чи іншого боргу; невизначеність у методиці відображення нарахованого резерву в бухгалтерському обліку.

Вчені-економісти відмічають, що деякі суперечливі питання П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» не сприяють проясненню проблем, які пов'язані з нарахуванням резерву сумнівного боргу. У сучасних умовах це не тільки вносить складності у бухгалтерські реєстри підприємств, але і значно підвищує їх податкові ризики — щоб мінімізувати останні, резерв сумнівного боргу у бухгалтерському обліку потрібно створювати.

Література

1. Волошина Н. Списание безнадежной дебиторки по выданному авансу: как откорректировать НК [Текст] / Н. Волошина // Все о бухгалтерском учете. — 2016. — № 34. — С. 28–29.
2. Компаниец М. Безнадежная задолженность: старая знакомая по новым учетным правилам [Текст] / М. Компаниец // Все о бухгалтерском учете. — 2015. — № 34. — С. 14–16.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 № 237 (в редакції від 09.08.2015): Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>. — Назва з екрана.
4. Чалый И. Резерв сомнительного долга: бухгалтерський учет [Текст] / И. Чалый // Все о бухгалтерском учете. — 2013. — № 114. — С. 8–14.